

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ร่องรอยชุมชนโบราณของพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช
ชื่อนักศึกษา	นายปรีชา นุ่นสุข
สาขาวิชา	โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์
ภาควิชา	โบราณคดี
ปีการศึกษา	2527

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาร่องรอยชุมชนโบราณของพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชนี้ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช หลักฐานทางโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช อันประกอบด้วยชุมชนโบราณ โบราณวัตถุ โบราณสถาน จารึก และเอกสารประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของพราหมณ์ที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวนครศรีธรรมราช ทั้งในด้านความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพราหมณ์ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพราหมณ์ และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพราหมณ์ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชกับพราหมณ์ในราชสำนัก โดยได้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่แรก เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยการสำรวจข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ แผนที่ ภาพถ่าย โบราณวัตถุสถาน การสังเกต การสัมภาษณ์ และเอกสาร แล้วบันทึกข้อมูลเหล่านั้นเป็นลายลักษณ์อักษร ภาพลายเส้น แผนที่ ภาพถ่าย ภาพนิ่ง และแถบบันทึกเสียง ขั้นตอนที่สอง เป็นการศึกษาวิเคราะห์ โดยแยกแยะและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามวิธีการทางโบราณคดี แล้วศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละประเภทตามวิธีการทางโบราณคดี

เนื้อหาของวิทยานิพนธ์แบ่งออกเป็น 6 บท บทที่ 1 เป็นบทนำ กล่าวถึง
ความสำคัญและความเป็นมาของเรื่อง ตลอดจนวิธีการดำเนินการวิจัยและข้อจำกัดในการวิจัย
บทที่ 2 เป็นภูมิหลังของเรื่องที่ศึกษา กล่าวถึงภูมิหลังของนครศรีธรรมราชและภูมิหลังของ
ศาสนาพราหมณ์ บทที่ 3 เป็นหลักฐานทางโบราณวัตถุสถานที่เกี่ยวกับชุมชนโบราณของพราหมณ์
ในนครศรีธรรมราช กล่าวถึงโบราณวัตถุ โดยเฉพาะประติมากรรมและโบราณสถานเนื่องใน
ศาสนาพราหมณ์ที่ค้นพบในนครศรีธรรมราช บทที่ 4 เป็นหลักฐานทางเอกสารที่เกี่ยวกับพราหมณ์
ในนครศรีธรรมราช กล่าวถึงจารึกและเอกสารโบราณประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพราหมณ์
ในนครศรีธรรมราช บทที่ 5 เป็นอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช กล่าวถึง
ความเชื่อและพิธีกรรมในนครศรีธรรมราชที่รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์ และตระกูลพราหมณ์
ในนครศรีธรรมราช บทที่ 6 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลของการศึกษาทำให้พบว่าร่องรอยชุมชนโบราณของพราหมณ์ในนครศรีธรรมราช
ได้ปรากฏชัดแจ้งมาตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 10 เป็นอย่างน้อย โดยมีหลักฐานทั้งประติมากรรม
และศิลาจารึกเป็นเครื่องสนับสนุน ครั้นในราวพุทธศตวรรษที่ 11-14 ศาสนาพราหมณ์ทั้งไศวนิกาย
และไวษณพนิกายได้เจริญสูงสุดในนครศรีธรรมราช โดยมีหลักฐานทั้งประติมากรรม โบราณสถาน
และศิลาจารึกเป็นเครื่องยืนยัน อีกทั้งยังมีข้อที่น่าสังเกตว่าในช่วงนี้ศาสนาพราหมณ์ทั้งสองนิกาย
และพุทธศาสนาได้กลมกลืนผสมผสานกันเป็นอย่างดีในนครศรีธรรมราชด้วย

ศาสนาพราหมณ์ได้เจริญรุ่งเรืองในนครศรีธรรมราชมาด้วยเวลาด้านยาวนานควบคู่กับ
ความรุ่งโรจน์แห่งนครศรีธรรมราช แม้ว่าจะระยะหลังศาสนานี้จะถูกจำกัดลงไปบ้าง เพราะ
เหตุผลทางการเมือง แต่อิทธิพลของศาสนานี้ยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่นในนครศรีธรรมราช
ทราบจนปัจจุบันนี้ นอกจากนี้ตระกูลพราหมณ์ในนครศรีธรรมราชนอกจากจะมีอิทธิพลอย่างสูง
ในนครศรีธรรมราชแล้ว ยังส่งอิทธิพลอย่างสูงต่อราชธานีในอดีตและปัจจุบันด้วย

Thesis Title Traces of Ancient Brāhmaṇa Communities in
Nakhon Si Thammarat

Name Mr.Preecha Neansuk

Concentration Historical Archaeology

Department Archaeology

Academic Year 1984

ABSTRACT

The aim of the study on traces of ancient Brāhmaṇa communities in Nakhon Si Thammarat is to research the history of Brāhmaṇa culture in Nakhon Si Thammarat. Archaeological evidence concerning Brāhmaṇa cultural influences in Nakhon Si Thammarat is as follows : ancient communities, artifacts, ruins, ancient ponds, stone inscriptions and ancient manuscripts. This research covers the influence of Brāhmaṇa culture on the way of life of the people in Nakhon Si Thammarat, including the beliefs, traditions and rituals, and research finding on the relationship between Brāhmaṇa influences in Nakhon Si Thammarat and in the Royal Court of Thailand.

The methodology of this research was carried out in two steps. First of all to collect the data by surveying the sources : aerial photographs, maps, site plans, paintings,

artifacts, ruins, ancient ponds, observation, interview, stone inscriptions and ancient manuscripts. Then this data was recorded through writings, drawings, photographs, slides and tape recordings. The second step was to analyze all data by using the archaeological methodology.

The content of the thesis is divided into six chapters. The first is the introduction which deals with the background and the research methodology, including research limitations. The second covers the general background of Nakhon Si Thammarat and Brāhmanism ; the third, the archaeological evidence concerning the ancient Brāhmana communities found in Nakhon Si Thammarat, especially sculptures, ruins and ancient ponds; the fourth, the inscriptions and ancient manuscripts concerning Brāhmana influence in Nakhon Si Thammarat ; the fifth, the influence of Brāhmanism in Nakhon Si Thammarat, especially the beliefs and rituals, including the families of the Brāhmanas ; and the last chapter presents the conclusion and recommendations.

The results of the study have led to traces of ancient Brāhmana communities in Nakhon Si Thammarat being revealed from about the 5th century A.D., if not earlier, supported by many sculptures and a stone inscription. Then, between the 6 th-9 th century A.D., The culture of Nakhon Si Thammarat was in its golden age and was influenced by Brāhmanism, especially the sects of Saivism and Vaishnavism. Artifacts from Brāhmanism's golden age

in Nakhon Si Thammarat include sculptures, ancient communities, ancient ponds, ruins and inscriptions. Furthermore, there are some observations that in Nakhon Si Thammarat during this period Brāhmanism blended with Buddhism.

Brāhmanism was at its height in Nakhon Si Thammarat for many centuries, parallelling the period when Nakhon Si Thammarat was at the height of a glourious civilization and unique cultural identity, a golden age. In the Bangkok period, about 50 years ago, many Brāhmana rituals in Nakhon Si Thammarat were restricted by the government, but the strong Brāhmana influences are still in Nakhon Si Thammarat today. In addition, in the past and present Nakhon Si Thammarat has been influenced by the Brāhmana families, and the Brāhmana families from Nakhon Si Thammarat have influenced the Thai Royal Court.

กติการบมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าวิจัยและจัดทำค่อนข้างยาวนาน และใช้ทุนทรัพย์ทุกด้านค่อนข้างสูง ทั้งยังได้รับพระเมตตาและความเมตตาอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณ หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก อาทิ

1. ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรทิศ กุศล อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ประทานทุนสนับสนุนการวิจัย ตลอดจนพระตำริ คำแนะนำ และเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นจำนวนมาก
2. หม่อมเจ้าปิยะรังสิต รังสิต ได้ประทานทุนสนับสนุนการวิจัย ของมูลนิธิวิภาวทิรังสิต และประทานคำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างดี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.वासु อินทราวูธ หัวหน้าภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กรุณาเป็นผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้เป็นที่ให้ความรู้ในการวิจัยทางโบราณคดี คำแนะนำ ปรึกษา ช่วยเหลือ ร่วมในการสำรวจภาคสนามทางโบราณคดีเกี่ยวกับเรื่องทีวิจัย ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในระหว่างการเขียนวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องเหมาะสม ้วยความเอาใจใส่ทุ่มเทมาโดยตลอด
4. มูลนิธิเจมส์ เอช คัมเบิลยู ทอมป์สัน ได้กรุณาให้ทุนสนับสนุนการวิจัย
5. โครงการโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปฟา) หรือ Southeast Asian Ministers of Education Organization Project in Archaeology and Fine Art (SPAFA) และกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ได้กรุณาสนับสนุนให้ทุนในการศึกษาวิจัยและการศึกษาเปรียบเทียบในประเทศใกล้เคียง
6. นายสัมพันธ์ ทองสมัคร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราชทุกคน ตลอดจนอาจารย์วรวิทย์ จันทาพล อาจารย์วิรัตน์ ชีระกุล อาจารย์อุทิศ เชาวลิต และคณะทำงานในสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ ได้กรุณาส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้อย่างจริงจัง

7. นายเอนก สิทธิประศาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชและรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชทุกคน ได้กรุณาเอาใจใส่ ติดตาม และอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้มาโดยตลอด

8. นายเสรี วงษ์ไพจิตร รองผู้ว่าราชการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และคณะเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กรุณาเสนอแนะแนวทางและสนับสนุนการวิจัยทุกระยะ

9. กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ และวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ได้กรุณาสันนิษฐานในการวิจัยครั้งนี้ทุกทาง ทั้งในส่วนของการอำนวยความสะดวกและเอื้ออำนวยในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม นับตั้งแต่อาจารย์กลาย กระจายวงศ์ อธิการวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, อาจารย์ประเสริฐ จริยานุกุล อธิการวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, อาจารย์สมพุท ขุระเจน และอาจารย์ คร.สายสวาท เกตุชาติ รองอธิการวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, อาจารย์วิเชียร ณ นคร ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ หัวหน้าฝ่ายพิพิธภัณฑสถานวัฒนธรรม ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช และหัวหน้าแผนกหอสมุดวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, อาจารย์วิมล คำศรี หัวหน้าฝ่ายศึกษา คนควา และวิจัย ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช และหัวหน้าสำนักงานอธิการวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, อาจารย์นภาพ มนต์เสียง และอาจารย์อำพล ศิริพันธ์ แห่งศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, นางสมญา เจริญพงศ์ และนางสาวอัสนิพร นวลโย แห่งหอสมุดวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช และเจ้าหน้าที่หอสมุดวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราชทุกคน เป็นอาทิ

10. หน่วยงานและบุคลากรของกรมศิลปากรจำนวนมากที่ได้กรุณาช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้านในการวิจัยครั้งนี้ เช่น กองโบราณคดี, หน่วยศิลปากรที่ 8 นครศรีธรรมราช, พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช, พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ชัยยา, หน่วยศิลปากรที่ 9 สงขลา, พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร, คุณพิสิฐ เจริญวงศ์ คุณพิเศษ เจียจันทร์พงษ์ คุณณลิณี บุนปาน คุณคงเดช ประพัฒน์ทอง และคุณวิชณี บุนนาค แห่งกองโบราณคดี, คุณกัลยา จุลนวล และคุณอำไพ ชันชาโรจน์ แห่งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช, คุณเชมชาติ เทพไชย คุณธีรพงศ์ ลิ้มปานานนท์ คุณเคื่อนจิตร นิตยารมย์

คุณสิทธิ์ มังคะ และคุณยงยุทธ แจ่มวิมล แห่งหน่วยศิลปากรที่ 8 นครศรีธรรมราช,
คุณบรรจง วงศ์วิเชียร และคุณเชียว เสตะเคโซ แห่งหน่วยศิลปากรที่ 9 สงขลา
และคุณสมโชค อินทรสุวรรณ แห่งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไซยา เป็นต้น

11. ชุรกิจเอกชนในนครศรีธรรมราชจำนวนมากได้กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุน
ในการวิจัยครั้งนี้ เช่น คุณชนวัฒน์ ลีละพันธุ์ นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช
และคณะกรรมการ, คุณแกะ ชรรณสุนทร แห่งห้างหุ้นส่วนจำกัดเคนไทยอะไหล่, สโมสร
ไลออนส์นครศรีธรรมราช, อาจารย์สำราญ รุจิภักดิ์ แห่งโรงเรียนจรัสพิชชากร และชาวสิงขร
เป็นต้น

12. นักวิชาการหลายท่านได้กรุณาให้กำลังใจ ทรัพย์ ความรู้ ความคิด ทรัพย์สิน
ขอเสนอแนะ และความสะดวกนานาประการ ตลอดจนบางท่านกรุณารวบรวมการสำรวจภาค
สนามทางโบราณคดีและเชื้อเพื่อเอกสารนานาชาติ ทำให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปได้ด้วยดี อาทิ
ศาสตราจารย์สุวิงศ์ พงศ์ไพฑูรย์ แห่งสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา, รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลดีโกมล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย สุจิตต์
แห่งภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดา
สาธิตา หัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สินชัย กระบวนแสง อาจารย์ ดร.อุไรศรี วระกรีน อาจารย์อัญชนา
จิตรสุทธิงาม และอาจารย์ ม.ร.ว.สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์ แห่งคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์ และดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
แห่งสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คุณสุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการ
นิตยสาร "ศิลปวัฒนธรรม", คุณไมเคิล ไรท์ แห่งธนาคารกรุงเทพ จำกัด, Professor
Dr. Stanley J. O'Connor, Director, Southeast Asia Program, Cornell
University / Dr. Janice Stargardt, Director, Cambridge Project
on Ancient Civilization in Southeast Asia, University of
Cambridge / Miss Kazue Iwamoto, Program Officer, International
Division, The Toyota Foundation / Dr. Robert L. Brown, Associate

Curator, Indian and Southeast Asian Art, Los Angeles County
Museum of Art, Los Angeles, California/Mrs. Satyawati Suleiman,
Senior Research Officer, The National Research Centre of
Archaeology, Indonesia/Associate Professor Eiji Nitta, Department
of Archaeology, Kagoshima University, Japan/Mrs. Patricia Lim Pui
Huen, Librarian, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore/
Miss Cordelia M.S. McKenna, Peace Corps Volunteer-group 79,
Nakhon Si Thammarat Teachers College.

ท้าวเห่ทั้น จิงอาจจะกล่าวไคว่วิทยาพนันสำเร็จไคว่ท้าวพระเมตตาและความ
เมตตาของผู้มีพระคุณ หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งไคว่กล่าวพระนามและกล่าวนามนา
และมีไคว่กล่าวอีกเป็นจำนวนไม่น้อย ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระเมตตาและความเมตตาใน
ครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระทัยและขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

นายปรีชา นุ่นสุข

สำนักงานเลขาธิการ
ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้
วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช 80280
โทร. (075) 356-544